

قرآن در اشعار دیوان خاقانی

رضا دهمرده^۱، علی دهمرده^۲

۱- دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند

۲- دانشجوی کارشناسی تکنولوژی و برق قدرت موسسه غیر انتفاعی هاتف زاهدان

چکیده

فهم اشارات، تلمیحات، اقتباس و بخصوص اصطلاحات علمی، عقلی و عرفانی منجر به دریافت ظرایف و دقایق متون ادبی و در نتیجه التذاذ ادبی می شود. خاقانی یکی از بزرگترین قصیده سرایانی است که از طبعی روان، اندیشه ای توانا، اطلاعات فرهنگی وسیع و همه جانبه و استعدادی سرشار برخوردار است. او مردی است استوار با عزت نفس و همت بلند که در عین گرفتاری و سختی بردبار است و کمتر برای خوش آمد کسی سر و قد را چون ماه می خماند. دیوان خاقانی سرشار از اشارات، تلمیحات، اقتباس، آیات و قصص قرآنی، پیامبران، تفسیر، احادیث، فقه، روایات اسلامی، رجال، اساطیر، اصطلاحات موسیقی، تضمین، کنایه و ارسال المثل... است. همچنین دارای ترکیبات، تشبیهات، و استعارات فراوان است که احاطه ی او بر تمام علوم و فنون دانش ادبی نسبت به معاصران او از اهمیت خاصی برخوردار است. دیوان خاقانی، تحفه العراقرین و نام های او پر از نکات انتقادی است. زندگیش در سختی و اندوه می گذرد و فریادش از بخت بد است که خود را در غرقاب غم گرفتار می بیند و فلک را با خویشتن دشمن روی و شادی و خوشی را از آن نامردان و خوار مایگانی می بیند که در هوای کمری، کمرها گشاده و در آرزوی مقامی، بر دو پا نشسته اند. خدای را سپاس می گوید که فضل خود را شامل حالش کرده و او را از دانش و دین برخوردار کرده است. مال و جاه در پیش چشمش حقیر است و بخشش پروردگار در نظرش عزیز. تردیدی در بخشایش یزدانی ندارد و با اعتماد به حق از درگاه ملوک تبری می جوید. در این مقاله به تأثیر آیات قرآن در دیوان خاقانی پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: اشارات، تلمیحات، آیات قرآن، دیوان خاقانی